

Grégoire Delacourt

ONNEN KOUKKUJA

SUOMENTANUT LEENA LEINONEN

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

Ranskankielinen alkuteos

LA LISTE DES MES ENVIES

© Éditions Jean-Claude Lattès 2012

SUOMENKIELINEN LAITOS © LEENA LEINONEN JA WSOY 2013

ISBN 978-951-0-39287-4

PAINETTU EU:SSA

*Tytölle, joka istui auton päällä:
kyllä, hän oli siellä.*

*”Kaikki surut sallitaan,
niitä kaikkia voi suositella:
siispä mene, rakasta.”*

Le Futur intérieur,

FRANÇOISE LEROY

Me valehtelemme aina itsellemme.

Tiedän esimerkiksi vallan hyvin, etten minä ole kaunis. Minulla ei ole sinisiä silmiä, joista miehet ihailevat itseään, joihin he haluavat hukkoa, jotta heidät sukellettäisiin pelastamaan. Minä en ole mallinmitoissa: olen muodokasta, jopa pyylevää sorttia. Sitä sorttia, joka vie puolitoista paikkaa. Keskipituisen miehen käsivarret eivät ihan yllä vartaloni ympärille. En ole sillä tavalla naisellisen viehkeä, että minulle kuiskailtaisiin pitkiä lauseita joissa huokaukset toimittavat pilkutuksen virkaa, ehei. Minä houkutan pikemminkin lyhyitä lauseita. Karkeita ilmauksia. Luista himoa ilman pehmuketta, ilman miellyttävää rasvakerrosta.

Tämän kaiken minä tiedän.

Silti nousen joskus portaat makuuhuoneeseemme ennen kuin Jo on tullut kotiin ja asetun vaatekaappimme peilin eteen – täytyy muuten muistuttaa häntä, että kaappi pitäisi kiinnittää seinään, ennen kuin se jonain kauniina päivänä murskaa minut *katselutuokioni* aikana.

Suljen silmäni ja riisuudun hitaasti, niin kuin kukaan ei ole koskaan minua riisunut. Minulla on joka kerta vähän kylmä; värisen. Kun olen aivan alasti, odotan hetken

ennen kuin avaan silmäni. Nautiskelen. Vaeltelen. Unelmoin. Näen taas sykhdyttävät, raukeat vartaloit kuvataidekirjoissa, joita kotona lojui; myöhemmin lehdissä näkemäni karummat vartaloit.

Sitten avaan luomeni verkkaisesti, kuin hidastettuna.

Katson vartaloani, mustia silmiäni, pieniä rintojani, vatsamakaraani, tummakarvaista pöheikköäni, ja olen mielestäni kaunis ja vannon, että sillä hetkellä olen kaunis, jopa todella kaunis.

Kauneuteni tekee minut perinpohjin onnelliseksi. Valtaavan voimakkaaksi.

Se saa minut unohtamaan kurjat asiat. Hieman ikävyyttävän käsityöliikkeen. Käsityöliikkeen naapurissa Coiff'Esthétique-salonkia pitävien kaksosten Daniëlen ja Françoisen höpöttelyhetket ja loton. Kauneuteni saa minut unohtamaan pysähtyneet asiat. Kuten elämän, jossa ei tapahdu mitään. Kuten tämän kauhean kaupungin, missä ei ole lentokenttää; harmaan kaupungin, mistä ei voi paeta ja minne kukaan ei koskaan saavu, ei ainoakaan sydämenryövääjä, ei ainoakaan valkea ritari valkealla ratsullaan.

Arras. 42 000 asukasta, neljä hypermarkettia, yksitoista supermarketia, neljä pikaruokaravintolaa, muutamia keskiaikaisia katuja, rue du Miroir-de-Venisellä laatta, joka kertoo ohikulkijoille ja unohtavaisille, että Eugène-François Vidocq syntyi täällä 24. heinäkuuta 1775. Ja minun käsityöliikkeeni.

Alastomana, niin kovin kauniina peilin edessä minusta tuntuu, että minun tarvitsisi vain räpytellä käsivarsiani, ja lähtisin lentoon, keveänä, viehkeänä. Vartaloni liittyisi lapsuudenkodissani lojuneiden taidekirjojen vartalojen joukkoon. Se olisi yhtä kaunis kuin ne, lopullisesti.

Mutta en koskaan uskalla.

Jon äänet alhaalla yllättävät minut aina. Repeämä unelmani silkissä. Puen vaatteet päälleni hätäisesti. Varjo peittää ihoni heleyden. Tiedän, mikä harvinainen kauneus löytyy vaatteideni alta. Mutta Jo ei koskaan näe sitä.

Kerran hän sanoi minulle, että olen kaunis. Siitä on yli kaksikymmentä vuotta, ja minä olin silloin vähän päälle kahdenkymmenen. Minulla oli kauniit vaatteet, sininen mekko, kullanvärinen vyö epäaitoon Dior-tyyliin; hän halusi maata kanssani. Hänen lausumansa kohteliaisuus vei voiton kauniista vaatteistani.

Näettehän, me valehtelemme itsellemme aina.

Sillä rakkaus ei kestäisi totuutta.

Jo on Jocelyn. Hän on ollut aviomieheni jo kaksikymmentäyksi vuotta.

Hän muistuttaa Venantino Venantina, komistusta, joka näytteli änkyttäjä-Mickeytä *Tyhmyrissä* ja gangsteri-Pascaliala *Gangsterisedissä*. Lujatahtoinen leuka, tumma katse, italialainen pyöräyttävä korostus, auringonpaiste, ruskettunut iho, kujertava ääni joka saa kanat kananlihalle, paitsi että minun Jocelyno Jocelynini painaa kymmenen kiloa enemmän eikä hänen korostuksensa ole omiaan saamaan tyttöjen päätä pyörälle.

Hän on työskennellyt Häagen-Dazsilla siitä asti, kun tehdas avattiin vuonna 1990. Hän ansaitsee kaksituhatta neljästä euroa kuussa. Hän haaveilee taulutelevisiosta vanhan Radiola-vastaanottimemme paikalle. Porsche Cayennesta. Takasta olohuoneessa. Täydellisestä *James Bond*-DVD kokoelmasta. Seikon kronografikellosta. Ja minua kauniimmasta ja nuoremasta vaimosta, mutta sitä hän ei minulle sano.

Meillä on kaksi lasta. Oikeastaan kolme. Yksi poika, yksi tyttö ja yksi ruumis.

Romain sai alkunsa sinä iltana, jolloin Jo sanoi pitävänsä minua kauniina ja jolloin tuo vale sai minut menettämään

järkeni, vaatteeni ja neitsyyteni. Mahdollisuus tulla raskaaksi ensimmäisellä kerralla oli vain yksi tuhansista, ja se sattui minun kohdalleni. Nadine saapui kaksi vuotta myöhemmin, enkä ole sen jälkeen enää päässyt ihannepainooni. Minä jäin lihavaksi, eräänlaiseksi tyhjäksi odottavaksi naiseksi, palloksi jonka sisällä ei ole mitään.

Ilmakuplaksi.

Jo lakkasi pitämästä minua kauniina, lakkasi koskemasta minua. Hän alkoi vetelehtiä iltaisin Radiolan ääressä syöden jäätelöä, jota hän sai tehtaalta, ja sitten juoda 33 Export-olutta. Ja minä aloin mennä nukkumaan yksin.

Eräänä yönä Jo herätti minut. Hän oli aivan kovana. Hän oli juovuksissa, hän itki. Minä otin hänet sisälleni, ja sinä yönä Nadège pujahti vatsaani ja hukkui länkeihini ja suuruuni. Nadège oli sininen tullessaan ulos kahdeksan kuu-kautta myöhemmin. Hänen sydämensä oli mykkä. Mutta hänellä oli ihastuttavat kynnet, todella pitkät silmäripset, ja olen varma, että hän oli kaunis, vaikken koskaan nähnyt hänen silmiensä väriä.

Jo lakkasi juomasta olutta Nadègen syntymäpäivänä, josta tuli myös tämän kuolinpäivä. Hän rikkoi esineitä keittiössä. Hän huusi. Hän sanoi, että elämä oli inhottava, että elämä oli paskiainen, helvetin paskiainen. Hän löi rintakehäänsä, otsaansa, sydäntään ja seiniä. Hän sanoi, että elämä on liian lyhyt. Se on epäreilua. Siitä täytyy ottaa ilo irti helvetti soikoon, koska aikaa ei ole tarpeeksi. Pikku vauvani, hän lisäsi puhuen Nadègesta, pieni tyttöni, missä olet? Missä olet kullannuruni? Romain ja Nadine livahdivat peloissaan huoneeseensa, ja sinä päivänä Jo alkoi uneksia mukavista asioista, jotka sulostuttavat elämää ja lieventävät tuskaa. Taulutelevisiosta.

Porsche Cayennesta. James Bondista. Ja kauniista vaimosta. Hän oli surullinen.

Minä sain vanhemmiltani nimen Jocelyne.

Mahdollisuus päätyä avioon Jocelyn-nimisen miehen kanssa oli vain yksi miljoonista, ja se sattui minun kohdalleni. Jocelyn ja Jocelyne. Martin ja Martine. Louis ja Louise. Laurent ja Laurence. Raphaël ja Raphaëlle. Paul ja Paule. Michel, Michèle. Yksi mahdollisuus miljoonista.

Ja se sattui minun kohdalleni.

Otin käsityöliikkeen hoitaakseni sinä vuonna, kun menin naimisiin Jon kanssa.

Olin työskennellyt siellä jo kaksi vuotta, kun omistaja nielaisi väärään kurkkuun napin, jota hän oli pureksinut varmistuakseen, että se oli todellakin norsunluuta. Nappi liukui kostealla kielellä, luikahti alanieluun, kävi kilpi- ja rengasruston välisen siteen kimppuun ja tunkeutui henkitorveen. Rouva Pillard ei siis kuullut tukehtumistaan, enkä liioin minä, koska nappi tukki kaiken.

Havahtuin vasta kaatumisen ääneen.

Romahtava ruumis veti nappilaatikot mukanaan. Pienessä myymälässä vieri kahdeksan tuhatta nappia, ja kun näin tragedian, tämä oli ensimmäinen mieleeni tullut asia: kuinka monta päivää ja yötä minulta kuluisi nelinkontin kahdeksan tuhannen fantasia-, metalli- ja puunapin, lasten napin ja huippumuotinapin lajittelemiseen.

Rouva Pillardin adoptiopoika saapui Marseillesta hautajaisiin, ehdotti että minä ostaisin myymälän. Pankki myöntyi tähän, ja 12. maaliskuuta 1990 eräs taidokas maalari tuli maalaamaan tekstin *Jon käsityöliike, aiemmin Pillardin puoti* pienen myymälän oveen ja ikkunan yläpuolelle.

Jo oli ylpeä. *Jon käsityöliike*, sanoi hän pullistaen rintaansa ja leikkien saaneensa juuri mitalin, Jo, Jo olen minä, se on minun nimeni!

Minä katsoin häntä ja hän oli mielestäni komea, ja ajattelin, että olin onnekas kun olin saanut hänet miehekseni.

Avioliittomme ensimmäinen vuosi oli sähköistä. Käsityöliike. Jon uusi työ tehtaalla. Ja Romainin tuleva syntymä.

Mutta tähän asti käsityöliike ei ole menestynyt kovin hyvin. Minun täytyy kilpailla neljän hypermarketin, yhdenoista supermarketin, lauantaitorin lyhyttavarakaupiaan rikollisen alhaisten hintojen, ihmiset pelokkaiksi ja häijyiksi tekevän talouskriisin ja valmisvaatteiden helpoutta käsityön luovuuden kustannuksella suosivien araslaisten laiskuuden kanssa.

Syyskuussa minulta tilataan ompelemalla tai silittämällä kiinnitettäviä kankaisia nimilappuja ja ostetaan joitakin vetoketjuja, silmäneuloja ja lankaa, kun ihmiset haluavat korjata edellisen vuoden vaatteita sen sijaan, että ostaisivat uusia.

Jouluna naamiaispuukujen kaavoja. Prinsessa myy edelleen parhaiten, ja sen jälkeen tulevat mansikka ja kurpitsa. Poikien kaavoista ostetaan paljon merirosvoa, ja viime vuonna sumopainijan asu oli varsinainen hitti.

Sitten on hiljaista kevääseen asti. Myyn joitakin ompelulaatikkoja, kaksi tai kolme ompelukonetta ja kangasta metritavarana. Ihmettä odotellessani kudon. Mallejani ostetaan aika paljon. Erityisesti unipusseja vastasyntyneille, puuvillalangasta virkattuja huiveja ja puseroita.

Suljen myymälän kello kahdentoista ja kahden väliseksi ajaksi ja menen kotiin syömään yksin lounasta. Joskus

kauniilla ilmalla menen Danièlen ja Françoisen kanssa syömään lämpimiä voileipiä L'Estaminetin tai Café Lef-fen terassille Héros-aukiolle.

Kaksoset ovat kauniita. Tiedän vallan hyvin, että he korostavat minun kustannuksellani kapeita uumiaan, pitkiä sääriään ja kirkkaita kauriinsilmiiän, jotka näyttävät su-loisesti säikähtäneiltä. He hymyilevät yksin tai kaksistaan lounastaville miehille, keimailevat, joskus kujertavatkin. Heidän vartalonsa sinkoavat viestejä, heidän huokauksensa ovat pulloja meressä, ja joskus joku mies poimii niistä jon-kun kahvinjuonnin, kuiskatun lupauksen, haihtuvan haa-veen ajaksi – miehillä ei ole lainkaan mielikuvitusta. Ja sit-ten meidän pitääkin mennä taas avaamaan liikkeemme. Tuolla hetkellä, paluumatkalla, valheemme nousevat aina uudelleen pintaan. Olen kyllästynyt tähän kaupun-kiin, minusta tuntuu kuin eläisin jossain historiaesitteessä, voih minä tukehdun, sanoo Danièle, vuoden päästä minä olen kaukana, jossain lämpimässä, otan silikonit. Jos mi-nulla olisi rahaa, Françoise lisää, jättäisin kaiken noin vain, tuosta vain. Entä sinä, Jo?

Minä olisin kaunis ja hoikka eikä kukaan enää valehte-lisi minulle, en edes minä itse. Mutta en vastaa mitään, tyy-dyn vain hymyilemään kauniille kaksosille. Valehtelemaan.

Kun meillä ei ole asiakkaita, he ehdottavat minulle aina manikyyriä tai föönausta tai naamiota tai höpöttelyhetkeä, kuten heillä on tapana sanoa. Minä puolestani kudon heille baskereita ja käsineitä, joita he eivät koskaan pidä. Hei-dän ansiostaan olen pyöreä mutta huoliteltu, kynteni ovat hoidetut, olen perillä kaikkien sänkyseikkailuista, La Mai-son du Tablier -vaatekaupan Denisen ongelmista petolli-sen 49-prosenttisen Genièvre de Loos -geneverin kanssa,

Charlet-Fournie-liikkeen korjausompelijasta, joka on lihonut kaksikymmentä kiloa sen jälkeen, kun hänen miehensä hullaantui Jean-Jac-kampaamon tukanpesijään, ja meistä kaikista tuntuu, että me olemme maailman kolme tärkeintä henkilöä.

Tai no, Arrasin.

Tai ainakin kadun.

Niin. Olen neljäkymmentäseitsemänvuotias.

Lapsemme ovat lähteneet kotoa. Romain on Grenoblessa ja opiskelee toista vuotta kauppakorkeakoulussa. Nadine on Englannissa, hän työskentelee lapsenvahtina ja tekee videoelokuvia. Yksi hänen elokuvistaan esitettiin eräillä festivaaleilla, mistä hän voitti palkinnon, ja sen jälkeen kadotimme hänet näkyvistä.

Viimeksi näimme hänet viime jouluna.

Kun hänen isänsä kysyi häneltä, mitä hän puuhaili, hän otti laukustaan pienen videokameran ja kytki sen Radio- laan. Nadine ei pidä sanoista. Hän on puhunut hyvin vähän siitä asti, kun hän oppi puhumaan. Hän ei esimerkiksi koskaan sanonut minulle äiti, minulla on nälkä. Hän vain nousi ylös ja otti jotain syötävää. Hän ei koskaan sanonut: kuulustele minulta tämä runo, läksyt, kertomataulu. Hän piti sanat sisällään, aivan kuin ne olisivat olleet harvinaisia. Me taivutimme hiljaisuutta, hän ja minä: katseita, eleitä ja huokauksia subjektien, verbien ja objektien sijasta.

Ruudulle ilmestyi mustavalkoisia kuvia junista, raiteista, rautatievaihteista: aluksi kaikki eteni hyvin hitaasti, sitten vauhti nopeutui vähitellen, kuvat asettuivat päällekkäin,

rytmi muuttui kiehtovaksi, lumoavaksi. Jo nousi, kävi hakemassa jääkaapista alkoholittoman oluen; minä en voinut irrottaa silmiäni ruudusta, käteni tarttui tyttäreni käteen, *subjekti*, aallot kävivät kehoni läpi, *verbi*, Nadine hymyili, *objekti*. Jo haukotteli. Minä itkin.

Kun elokuva loppui, Jo sanoi, että värikuvana, äänen kanssa ja taulutelevisiosta katsottuna elokuvasi olisi ihan hyvä, pikku tyttöni, ja minä sanoin kiitos, kiitos Nadine, en tiedä mitä halusit elokuvallasi sanoa, mutta minä *todella* tunsin jotain. Nadine irrotti videokameran Radiolasta ja kuiskasi katsoen minua: äiti, minä kirjoitin Ravelin *Boléro*n kuvina, jotta kuurot voisivat kuulla sen.

Rutistin tyttäreni itseäni vasten, vasten löysää lihaani, ja annoin kyynelten virrata, sillä vaikken ymmärtänytään kaikkea, arvasin, että hän eli valheettomassa maailmassa.

Tuon hetken ajan minä olin ikionnellinen äiti.

Romain saapui myöhemmin, jouluhalon ja lahjojen aikaan. Hänellä oli joku *tyttö* kainalossaan. Romain joi alkoholitonta Tourtel-olutta isänsä kanssa ja nirsoili: tämäpä on laimeaa litkua, hän sanoi, ja Jo hiljensi hänet heittämällä häijyksi niin, no kysypä Nadègelta mitä kunnon kalja saa aikaan, hänpä kertoo sinulle, senkin ääliö, hemmetin pikku ääliö. Silloin *tyttö* haukotteli, ja joulukuukuu oli pilalla. Nadine ei hyvästellyt, hän livahti kylmyyteen, haihtui kuin vesihuuru. Romain söi jouluhalon loppuun, pyyhki huulensa kämmenselällään, nuoli sormensa, ja minä mietin, mitä hyötyä oli ollut opettaa häntä vuosikaudet käyttäytymään kauniisti, olemaan laittamatta kyynärpäitä pöydälle, sanomaan kiitos: valheita kaikki. Ennen kuin hän vuorostaan lähti, hän ilmoitti aikovansa keskeyttää opintonsa ja mennä *tytön* kanssa tarjoilijaksi ohukaisravintola Palais